

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

16 päivänä joulukuuta 2021 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa –
Eurooppalainen tutkintamääräys – Direktiivi 2014/41/EU – 2 artiklan c alakohdan i alakohta –
Tutkintamääräyksen antaneen viranomaisen käsite – 6 artikla –
Eurooppalaisen tutkintamääräyksen antamisen edellytykset – 9 artiklan 1 ja 3 kohta –
Eurooppalaisen tutkintamääräyksen tunnustaminen – Direktiivin 2014/41 kansallisessa
täytäntöönpanotoimessa ”määräyksen antavaksi viranomaiseksi” nimetyn syyttäjän antama
eurooppalainen tutkintamääräys televiestintään liittyvien liikenne- ja paikkatietojen
hankkimiseksi – Tuomarin yksinomainen toimivalta määrätä tässä tutkintamääräyksessä
mainitusta tutkintatoimenpiteestä vastaavassa kansallisessa tapauksessa

Asiassa C-724/19,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Spetsializiran nakazatelen sad (erityisrikostuomioistuim, Bulgaria) on esittänyt 24.9.2019 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 1.10.2019, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajana on

HP,

Spetsializirana prokuraturan

osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: kolmannen jaoston puheenjohtaja K. Jürimäe (esittelevä tuomari), joka hoitaa neljännen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit S. Rodin ja N. Piçarra,

julkisasiamies: M. Campos Sánchez-Bordona,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– HP, edustajanaan E. Yordanov, advokat,

* Oikeudenkäyntikieli: bulgaria.

- Saksan hallitus, asiamiehinään J. Möller ja M. Hellmann,
- Unkarin hallitus, asiamiehinään M. Z. Fehér, R. Kissné Berta ja M. Tátrai,
- Euroopan komissio, asiamiehinään aluksi Y. Marinova ja R. Troosters, sittemmin Y. Marinova ja M. Wasmeier,

kuultuaan julkisasiamiehen 20.5.2021 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä 3.4.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/41/EU (EUVL 2014, L 130, s. 1) 2 artiklan c alakohdan i alakohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty rikosasiassa, joka on pantu vireille HP:tä vastaan ja jossa Bulgarian syyttäväviranomainen on antanut neljä eurooppalaista tutkintamääräystä todisteiden hankkimiseksi Belgiassa, Saksassa, Itävallassa ja Ruotsissa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 2002/58/EY

- 3 Henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla 12.7.2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/58/EY (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) (EYVL 2002, L 201, s. 37) 2 artiklan b ja c alakohdan sanamuoto on seuraava:

”Jollei toisin ole säädetty, tässä direktiivissä sovelletaan [yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24.10.1995 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston] direktiivin 95/46/EY [(EYVL 1995, L 281, s. 31)] ja sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen yhteisestä sääntelyjärjestelmästä (puitedirektiivi) 7 päivänä maaliskuuta 2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/21/EY [(EYVL 2002, L 108, s. 33)] sisältämiä määritelmiä.

Lisäksi tässä direktiivissä tarkoitetaan

– –

- b) ’liikennetiedoilla’ tietoja, joita käsitellään sähköisessä viestintäverkossa välitettävää viestintää tai sen laskutusta varten;
- c) ’paikkatiedoilla’ sähköisessä viestintäverkossa käsiteltäviä tietoja, jotka ilmaisevat yleisesti saatavilla olevan sähköisen viestintäpalvelun käyttäjän päätelaitteen maantieteellisen sijainnin;”

4 Direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat toteuttaa lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, joilla rajoitetaan tämän direktiivin 5 artiklassa, 6 artiklassa, 8 artiklan 1, 2, 3 ja 4 kohdassa sekä 9 artiklassa säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien soveltamisalaa, jos tällaiset rajoitukset ovat välttämättömiä, asianmukaisia ja oikeasuhteisia demokraattisen yhteiskunnan toimenpiteitä kansallisen turvallisuuden (valtion turvallisuus) sekä puolustuksen, yleisen turvallisuuden tai rikosten tai sähköisen viestintäjärjestelmän luvattoman käytön torjunnan, tutkinnan, selvittämisen ja syyteharkinnan varmistamiseksi direktiivin [95/46] 13 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Tätä varten jäsenvaltiot voivat muun muassa hyväksyä lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, joissa säädetään tietojen säilyttämisestä sellaiseksi rajoitetuksi ajaksi, joka on perusteltua tässä kohdassa säädetystä syystä. Kaikkien tässä kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden on oltava [unionin] oikeuden yleisten periaatteiden mukaisia, mukaan lukien [EU-sopimuksen] 6 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettut periaatteet.”

Direktiivi 2014/41

5 Direktiivin 2014/41 johdanto-osan 5–8, 10, 11, 19, 30 ja 32 perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”(5) [Omaisuuksien tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa 22.7.2003 tehdyn neuvoston] puitepäätöksen 2003/577/YOS [(EUVL 2003, L 196, s. 45)] ja [eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten 18.12.2008 annetun neuvoston] puitepäätöksen 2008/978/YOS [(EUVL 2008, L 350, s. 72)] jälkeen on käynyt selväksi, että olemassa oleva todisteiden hankkimista koskeva järjestelmä on liian pirstoutunut ja monimutkainen. Uusi lähestymistapa on sen vuoksi tarpeen.

(6) Eurooppa-neuvosto katsoi 10–11 päivänä joulukuuta 2009 hyväksymässään Tukholman ohjelmassa, että olisi yhä jatkettava toimia, joilla pyritään luomaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen pohjautuva kattava järjestelmä todisteiden saamiseksi asioissa, joilla on rajatylittävä ulottuvuus. Eurooppa-neuvosto totesi, että tällä alalla voimassa olevat välineet muodostivat hajanaisen järjestelmän ja että tarvittiin uusi lähestymistapa, joka perustuu vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen mutta jossa otetaan huomioon myös perinteisen keskinäistä oikeusapua koskevan järjestelmän joustavuus. Eurooppa-neuvosto vaati sen vuoksi kattavaa järjestelmää, jolla korvattaisiin kaikki tällä alalla voimassa olevat välineet, puitepäätös [2008/978] mukaan luettuna, ja joka kattaisi mahdollisimman pitkälle kaikentyyppiset todisteet, sisältäisi määräaikoja täytäntöönpanolle sekä rajoittaisi mahdollisimman paljon kieltäytymisperusteita.

(7) Tämä uusi lähestymistapa perustuu yhteen ainoaan välineeseen, eurooppalaiseen tutkintamääräykseen. Eurooppalainen tutkintamääräys on määrä antaa tarkoituksin saada yksi tai useampi erityinen tutkintatoimenpide suoritetuksi eurooppalaisen tutkintamääräyksen täytäntöönpanevassa valtiossa, jäljempänä ’täytäntöönpanovaltio’, todisteiden hankkimista varten. Tämä sisältää sellaisten todisteiden hankkimisen, jotka jo ovat täytäntöönpanoviranomaisen hallussa.

(8) Eurooppalai[s]en tutkintamääräyksen soveltamisalan olisi oltava horisontaalinen ja sitä olisi sen vuoksi sovellettava kaikkiin tutkintatoimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on todisteiden hankkiminen. Yhteisen tutkintaryhmän perustaminen ja todisteiden hankkiminen sellaisessa ryhmässä edellyttävät kuitenkin erityisiä sääntöjä, joita on parempi käsitellä erikseen. Tämän tyyppiin tutkintatoimenpiteisiin olisi sen vuoksi edelleen sovellettava voimassa olevia välineitä, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän direktiivin soveltamista.

--

(10) Eurooppalaisen tutkintamääräyksen kohteena olisi oltava suoritettava tutkintatoimenpide. Määräyksen antanut viranomaisella voi parhaiten arvioida kyseessä olevan tutkinnan yksityiskohtien tuntemuksensa perusteella, mitä tutkintatoimenpidettä on käytettävä. --

(11) Eurooppalainen tutkintamääräys olisi valittava silloin, kun tutkintatoimenpiteen täytäntöönpano vaikuttaa käsillä olevaan asiaan nähden oikeasuhteiselta, riittävältä ja soveltuvalta. Määräyksen antavan viranomaisen olisi siksi selvitettävä, ovatko etsityt todisteet tarpeen ja oikeassa suhteessa menettelyn tarkoitukseen nähden, onko valittu tutkintatoimenpide välttämätön ja oikeassa suhteessa kyseessä olevien todisteiden hankkimiseen nähden ja onko toinen jäsenvaltio otettava mukaan näiden todisteiden hankkimiseen antamalla eurooppalainen tutkintamääräys. Sama arviointi olisi suoritettava vahvistusmenettelyssä, jos tämän direktiivin mukaisesti vaaditaan eurooppalaisen tutkintamääräyksen vahvistamista. Eurooppalaisen tutkintamääräyksen täytäntöönpanosta ei saisi kieltäytyä muilla kuin tässä direktiivissä esitetyillä perusteilla. Täytäntöönpanoviranomaisella olisi kuitenkin oltava oikeus valita vähemmän yksityisyyteen puuttuva tutkintatoimenpide kuin se, joka on mainittu asianomaisessa eurooppalaisessa tutkintamääräyksessä, jos sen avulla voidaan päästä vastaaviin tuloksiin.

--

(19) Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustaminen [Euroopan] unioniin perustuu keskinäiseen luottamukseen ja oletamaan siitä, että muut jäsenvaltiot noudattavat unionin oikeutta ja erityisesti perusoikeuksia. Tuo oletama on kuitenkin kumottavissa. Jos on olemassa painavia syitä olettaa, että eurooppalaisessa tutkintamääräyksessä mainitun tutkintatoimenpiteen toteuttaminen johtaisi kyseessä olevan henkilön perusoikeuden loukkaamiseen ja siihen, että täytäntöönpanovaltio laiminlöisi [Euroopan unionin perusoikeuskirjassa] tunnustettujen perusoikeuksien suojelua koskevan velvoitteensa, tutkintamääräyksen täytäntöönpanosta olisi siten kieltäydyttävä.

--

(30) Telekuuntelua koskevien tämän direktiivin mukaisten yhteistyömahdollisuuksien ei olisi rajoituttava televiestinnän sisältöön, vaan ne voivat kattaa myös tällaiseen televiestintään liittyvien liikenne- ja paikkatietojen hankkimisen, jolloin toimivaltaiset viranomaiset voivat antaa eurooppalaisen tutkintamääräyksen vähemmän yksityisyyteen puuttuvien televiestintätietojen hankkimiseksi. Televiestintään liittyvien historiallisten liikenne- ja paikkatietojen hankkimiseksi annettu eurooppalainen tutkintamääräys olisi käsiteltävä eurooppalaisen tutkintamääräyksen täytäntöönpanoa koskevan yleisen järjestelmän puitteissa, ja sitä voidaan täytäntöönpanovaltion kansallisesta lainsäädännöstä riippuen pitää pakkokeinoja käsittävänä tutkintatoimenpiteenä.

--

(32) Telekuuntelua koskevan pyynnön sisältävän eurooppalaisen tutkintamääräyksen antavan viranomaisen olisi annettava siinä täytäntöönpanoviranomaiselle riittävästi tietoja, kuten tiedot tutkinnan kohteena olevasta rikollisesta toiminnasta, jotta täytäntöönpanoviranomainen pystyy arvioimaan, olisiko kyseessä olevan tutkintatoimenpiteen käyttö vastaavassa kansallisessa tapauksessa sallittua.”

6 Tämän direktiivin 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Eurooppalainen tutkintamääräys ja velvollisuus panna se täytäntöön”, säädetään seuraavaa:

”1. Eurooppalainen tutkintamääräys on jäsenvaltion, jäljempänä ’määräyksen antanut valtio’, oikeusviranomaisen antama tai vahvistama oikeudellinen päätös, jonka tarkoituksena on, että toisessa jäsenvaltiossa -- suoritetaan yksi tai useampi yksittäinen tutkintatoimenpide tarkoituksin hankkia todisteita tämän direktiivin mukaisesti.

Eurooppalainen tutkintamääräys voidaan antaa myös sellaisten todisteiden hankkimiseksi, jotka jo ovat täytäntöönpanovaltion toimivaltaisten viranomaisten hallussa.

2. Jäsenvaltioiden on pantava eurooppalainen tutkintamääräys täytäntöön vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen pohjalta ja tämän direktiivin mukaisesti.

3. Epäilty tai syytettynä oleva henkilö tai tällaisen henkilön puolesta toimiva lakimies voi pyytää eurooppalaisen tutkintamääräyksen antamista sovellettavien puolustautumista koskevien oikeuksien puitteissa ja kansallisen rikosoikeudellisen menettelyn mukaisesti.

4. Tällä direktiivillä ei muuteta velvoitetta kunnioittaa [SEU] 6 artiklassa esitettyjä perusoikeuksia ja oikeusperiaatteita, mukaan luettuna rikosoikeudellisen menettelyn kohteena olevien henkilöiden oikeus puolustukseen, ja oikeusviranomaisille tältä osin kuuluvat velvoitteet säilyvät muuttumattomina.”

7 Kyseisen direktiivin 2 artiklan c alakohdan sanamuoto on seuraava:

”Tässä direktiivissä sovelletaan seuraavia määritelmiä:

--

c) ’määräyksen antavalla viranomaisella’ tarkoitetaan

- i) kyseessä olevassa asiassa toimivaltaista tuomaria, tuomioistuinta, tutkintatuomaria tai yleistä syyttäjää; tai
- ii) mitä tahansa muuta määräyksen antavan valtion määrittelemää toimivaltaista viranomaista, joka kyseessä olevassa tapauksessa toimii tutkintaviranomaisena rikosoikeudellisessa menettelyssä ja jolla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti toimivalta antaa todisteiden hankkimista koskeva määräys. Määräyksen antavan valtion tuomarin, tuomioistuimen, tutkintatuomarin tai yleisen syyttäjän on lisäksi vahvistettava eurooppalainen tutkintamääräys, ennen kuin se toimitetaan täytäntöönpanoviranomaiselle, sen jälkeen kun on ensin tutkittu sen vastaavan tämän direktiivin mukaisia eurooppalaisten tutkintamääräyksen antamista koskevia, erityisesti 6 artiklan 1 kohdassa säädettyjä

edellytyksiä. Jos oikeusviranomainen on vahvistanut eurooppalaisen tutkintamääräyksen, tuota viranomaista voidaan pitää eurooppalaisen tutkintamääräyksen toimittamista varten myös määräyksen antaneena viranomaisena.”

- 8 Saman direktiivin 6 artiklassa, joka koskee ”Eurooppalaisen tutkintamääräyksen antamisen ja toimittamisen edellytyksiä”, säädetään seuraavaa:

”1. Määräyksen antava viranomainen voi antaa eurooppalaisen tutkintamääräyksen vain, jos seuraavat edellytykset ovat täyttyneet:

a) eurooppalaisen tutkintamääräyksen antaminen on välttämätöntä ja oikeassa suhteessa 4 artiklassa tarkoitettujen menettelyjen tarkoitukseen nähden ottaen huomioon epäillyn tai syytteessä olevan henkilön oikeudet; ja

b) eurooppalaisessa tutkintamääräyksessä mainittu yksi tai useampi tutkintatoimenpide olisi voitu määrätä samoin edellytyksin vastaavassa kansallisessa tapauksessa.

2. Määräyksen antavan viranomaisen on kussakin tapauksessa arvioitava 1 kohdassa tarkoitettut edellytykset.

3. Jos täytäntöönpanoviranomaisella on syytä katsoa, että 1 kohdassa tarkoitettut edellytykset eivät ole täyttyneet, se voi kuulla määräyksen antanutta viranomaista siitä, miten tärkeää eurooppalaisen tutkintamääräyksen täytäntöönpano on. Määräyksen antanut viranomainen voi tämän kuulemisen jälkeen päättää peruuttaa eurooppalaisen tutkintamääräyksen.”

- 9 Direktiivin 2014/41 9 artiklan, jonka otsikko on ”Tunnustaminen ja täytäntöönpano”, 1–3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Täytäntöönpanoviranomaisen on tunnustettava tämän direktiivin mukaisesti toimitettu eurooppalainen tutkintamääräys ilman muita muodollisuuksia ja varmistettava sen täytäntöönpano samalla tavalla ja samoja sääntöjä noudattaen, kuin jos täytäntöönpanovaltion viranomainen olisi määrännyt kyseessä olevan tutkintatoimenpiteen, paitsi jos tuo viranomainen päättää vedota johonkin tässä direktiivissä tarkoitettuun eurooppalaisen tutkintamääräyksen tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta kieltäytymisen perusteeseen taikka täytäntöönpanon lykkäämisperusteeseen.

2. Täytäntöönpanoviranomaisen on noudatettava määräyksen antaneen viranomaisen nimenomaan osoittamia muodollisuuksia ja menettelyjä, jollei tässä direktiivissä ole toisin säädetty ja edellyttäen, että sellaiset muodollisuudet ja menettelyt eivät ole täytäntöönpanovaltion lainsäädännön peruseriaatteiden vastaisia.

3. Jos täytäntöönpanoviranomainen vastaanottaa eurooppalaisen tutkintamääräyksen, jota ei ole antanut 2 artiklan c alakohdassa tarkemmin säädetty määräyksen antanut viranomainen, täytäntöönpanoviranomaisen on palautettava eurooppalainen tutkintamääräys määräyksen antaneeseen valtioon.”

- 10 Tämän direktiivin 11 artiklassa luetellaan perusteet, joilla eurooppalaisen tutkintamääräyksen tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta voidaan kieltäytyä täytäntöönpanovaltiossa.

11 Kyseisen direktiivin IV luku, jonka otsikko on ”Tiettyjä tutkintatoimenpiteitä koskevat erityissäännökset”, sisältää 22–29 artiklan.

12 Saman direktiivin 26 artiklan, jonka otsikko on ”Pankkitilejä ja muita rahoitustilejä koskevat tiedot”, 5 kohdassa täsmennetään seuraavaa:

”Määräyksen antavan viranomaisen on eurooppalaisessa tutkintamääräyksessä mainittava syyt, joiden vuoksi se katsoo pyydetyillä tiedoilla todennäköisesti olevan olennaista arvoa kyseisen rikosoikeudellisen menettelyn kannalta ja millä perusteella se olettaa, että täytäntöönpanovaltion pankeissa on kyseinen tili ja, mahdollisuuksien mukaan, mistä pankeista voi olla kyse. Sen on sisällytettävä eurooppalaiseen tutkintamääräykseen myös sellaiset käytettävissä olevat tiedot, jotka voivat helpottaa sen täytäntöönpanoa.”

13 Direktiivin 2014/41 27 artiklan, jonka otsikko on ”Pankkitapahtumia ja muita rahoitustapahtumia koskevat tiedot”, 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Määräyksen antavan viranomaisen on eurooppalaisessa tutkintamääräyksessä mainittava syyt, joiden johdosta se katsoo pyydettyjen tietojen olevan merkityksellisiä kyseisen rikosoikeudellisen menettelyn kannalta.”

14 Tämän direktiivin 28 artiklan, jonka otsikko on ”Tutkintatoimenpiteet, joihin liittyy todisteiden hankkimista reaaliaikaisesti, jatkuvasti ja tietyn ajanjakson ajan”, 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Määräyksen antaneen viranomaisen on eurooppalaisessa tutkintamääräyksessä mainittava, miksi se pitää pyydettyjä tietoja merkityksellisinä kyseisen rikosoikeudellisen menettelyn kannalta.”

15 Eurooppalainen tutkintamääräys vahvistetaan kyseisen direktiivin liitteessä A olevassa lomakkeessa. Tämän lomakkeen johdanto-osan sanamuoto on seuraava:

”Tämä eurooppalainen tutkintamääräys, jäljempänä ’tutkintamääräys’, on toimivaltaisen viranomaisen antama. Määräyksen antanut viranomainen varmentaa, että tutkintamääräyksen antaminen on tarpeen ja oikeassa suhteessa siinä yksilöidyn menettelyn tarkoitukseen nähden ottaen huomioon epäillyn tai syytteessä olevan henkilön oikeudet ja että pyydetyt tutkintatoimet olisi voitu määrätä samoin edellytyksin vastaavassa kansallisessa tapauksessa. Pyydän suorittamaan jäljempänä mainitun tutkintatoimenpiteen tai jäljempänä mainitut tutkintatoimenpiteet ottamalla asianmukaisesti huomioon tutkinnan luottamuksellisuuden ja toimittamaan tutkintamääräyksen täytäntöönpanon tuloksena saadut todisteet.”

Bulgarian lainsäädäntö

16 Direktiivi 2014/41 on saatettu osaksi Bulgarian oikeutta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä annetulla lailla (Zakon za evropeyskata zapoved za razsledvane; DV nro 16, 20.2.2018). Tämän lain 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa (jäljempänä ZEZR) säädetään, että rikosoikeudenkäyntiä edeltävässä vaiheessa viranomainen, jolla on toimivalta antaa eurooppalainen tutkintamääräys Bulgariassa, on syyttäjäviranomainen.

- 17 Rikosprosessilain (Nakazatelno-protsesualen kodeks), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa, 159a §:ssä, jonka otsikko on ”tietojen toimittaminen yrityksiltä, jotka asettavat saataville sähköisiä viestintäverkkoja ja/tai -palveluja”, säädetään seuraavaa:

”(1) Tuomioistuimen oikeudenkäynnissä esittämästä pyynnöstä tai alioikeuden tuomarin perustellusta määräyksestä, joka on annettu oikeudenkäyntiä edeltävässä vaiheessa valvonnasta vastaavan syyttäjän hakemuksesta, yritykset, jotka asettavat saataville yleisiä sähköisiä viestintäverkkoja ja/tai -palveluja, toimittavat tietoja, joita ne ovat saaneet toiminnassaan ja jotka ovat tarpeen seuraavia tarkoituksia varten:

1. yhteyslähteen jäljitys ja yksilöinti
2. yhteysosoitteen yksilöinti
3. yhteyden päivämäärän, kellonajan ja keston yksilöinti
4. yhteystavan yksilöinti
5. käyttäjän tai käyttäjäksi ilmoitetun henkilön sähköisen päätelaitteen yksilöinti
6. käytettyjen solujen tunnusten määrittäminen.

(2) Edellä 1 momentissa tarkoitettut tiedot kerätään, jos se on tarpeen törkeiden tahallisten rikosten tutkintaa varten.

(3) Valvonnasta 1 momentin mukaan vastaavan syyttäjän hakemus on perusteltava, ja sen pitää sisältää seuraavat tiedot:

1. tiedot rikoksesta, jonka tutkintaa varten liikennetietojen käyttäminen on tarpeen
2. kuvaus olosuhteista, joihin hakemus perustuu
3. tiedot henkilöistä, joihin hankittavat liikennetiedot liittyvät
4. ajanjakso, jonka tietojen on katettava
5. tutkintaviranomainen, jolle tiedot on toimitettava.

(4) Tuomioistuin ilmoittaa 1 momentissa tarkoitettussa määräyksessä seuraavaa:

1. tiedot, jotka on annettava
2. ajanjakso, jonka tietojen on katettava
3. tutkintaviranomainen, jolle tiedot on toimitettava.

(5) Ajanjakso, jolta tietoja haetaan ja jota tietojen toimittamista koskeva määräys koskee 1 momentin mukaan, ei saa ylittää kuutta kuukautta.

(6) Jos raportti sisältää tietoja, jotka eivät liity asian olosuhteisiin ja jotka eivät edistä osaltaan niiden selventämistä, tutkintamääräyksen antaneen tuomioistuimen on määrättävä ne hävitettäväksi valvonnasta vastaavan syyttäjän perustellun kirjallisen ehdotuksen perusteella. Hävittäminen suoritetaan pääsyyttäjän vahvistaman menettelyn mukaisesti. Edellä 1 momentissa tarkoitettujen yritysten ja valvonnasta vastaavan syyttäjän on toimitettava raportti tietojen hävittämisestä määräyksen antaneelle tuomioistuimelle seitsemän päivän kuluessa määräyksen vastaanottamisesta.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 18 Epäilyjen, jotka koskivat terroritekojen tekemiseen käytettävien varojen keräämistä ja saataville asettamista Bulgariassa ja sen ulkopuolella, johdosta aloitettiin 23.2.2018 rikosoikeudellinen menettely. Tämän menettelyn yhteydessä suoritettujen esitutkinnan aikana kerättiin todisteita HP:n toiminnasta.
- 19 Bulgarian syyttävöviranomaisen antoi 15.8.2018 rikosprosessilain 159a §:n 1 momentin nojalla neljä eurooppalaista tutkintamääräystä hankkiakseen televiestintään liittyviä liikenne- ja paikkatietoja (jäljempänä neljä eurooppalaista tutkintamääräystä). Näissä tutkintamääräyksissä täsmennettiin, että kyseisen tutkintamääräyksen oli antanut erityissyyttäjä, ja ne toimitettiin Belgian, Saksan, Itävallan ja Ruotsin viranomaisille. Niissä kaikissa todettiin, että HP:tä epäiltiin terroritekojen rahoittamisesta ja että hän tämän toiminnan yhteydessä oli ollut puhelimitse yhteydessä Belgian kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Itävallan tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan alueella asuviin henkilöihin.
- 20 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että kyseisten jäsenvaltioiden viranomaisten neljään eurooppalaiseen tutkintamääräykseen antamiin vastauksiin sisältyy HP:n puhelimitse soitettuihin puheluihin liittyviä tietoja ja että nämä tiedot ovat varsin tärkeitä sen arvioimiseksi, onko HP syyllistynyt rikokseen.
- 21 Saksan, Itävallan ja Ruotsin toimivaltaiset viranomaiset eivät ole toimittaneet eurooppalaisten tutkintamääräysten tunnustamispäätöstä. Belgian tutkintatuomari on sitä vastoin toimittanut Belgian viranomaisille osoitetun eurooppalaisen tutkintamääräyksen tunnustamispäätöksen.
- 22 Esitettyjen todisteiden, joihin sisältyivät myös asianomaisten jäsenvaltioiden neljään eurooppalaiseen tutkintamääräykseen antamiin vastauksiin sisältyvät todisteet, perusteella HP:tä ja viittä muuta henkilöä syytettiin terroritekojen lainvastaisesta rahoittamisesta sekä rikollisjärjestöön kuulumisesta tällaisten tekojen rahoittamista varten. HP:tä koskeva syytekirjelmä jätettiin ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen 12.9.2019.
- 23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii tämän syytteen perusteltavuutta arvioidessaan, onko se, että neljällä eurooppalaisella tutkintamääräyksellä on pyydetty televiestintään liittyvien liikenne- ja paikkatietoja hankkimista, lainmukaista ja voiko se siten käyttää näillä tutkintamääräyksillä hankittuja todisteita sen rikoksen toteuttamiseksi, josta HP:tä syytetään.
- 24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa ensinnäkin, että direktiivin 2014/41 2 artiklan c alakohdassa viitataan kansalliseen oikeuteen toimivaltaisen tutkintamääräyksen antavan viranomaisen nimeämisen osalta. Bulgarian oikeuden mukaan kyse on ZEZR:n 5 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla syyttäjistä. Se toteaa kuitenkin, että vastaavassa kansallisessa tapauksessa viranomaisen, jolla on toimivalta määrätä televiestintään liittyvien liikenne- ja

paikkatietojen hankkimisesta, on asianomaisessa asiassa toimivaltaisen alioikeuden tuomari ja että syyttäjällä on tällaisessa tilanteessa ainoastaan toimivalta esittää perusteltu hakemus tälle tuomarille. Kyseinen tuomioistuin pohtii siten erityisesti vastaavuusperiaatteen kannalta, voidaanko eurooppalaisen tutkintamääräyksen antamista koskevasta toimivallasta säätää direktiivin 2014/41 kansallisella täytäntöönpanotoimella vai annetaanko tämä toimivalta kyseisen direktiivin 2 artiklan c alakohdassa viranomaiselle, jolla on toimivalta määrätä tällaisten tietojen hankkimisesta vastaavassa kansallisessa tapauksessa.

25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii toiseksi, voidaanko täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen direktiivin 2014/41 perusteella tekemällä tunnustamispäätöksellä, joka on tarpeen tämän jäsenvaltion televiestintäoperaattorin velvoittamiseksi luovuttamaan televiestintään liittyviä liikenne- ja paikkatietoja, pätevästi korvata määräys, joka tutkintamääräyksen antaneen valtion tuomioistuimen olisi pitänyt antaa, siten että taataan laillisuusperiaatteen ja yksityiselämän suojaa koskevan periaatteen noudattaminen. Se pohtii erityisesti, onko tällainen ratkaisu yhteensopiva muun muassa kyseisen direktiivin 6 artiklan ja 9 artiklan 1 ja 3 kohdan kanssa.

26 Tässä tilanteessa Spetsializiran nakazatelen sad (erityisrikostuomioistuin, Bulgaria) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Sopiiko kansallinen oikeussääntö [(ZEZR:n 5 §:n 1 momentin 1 kohta)] yhteen direktiivin 2014/41 2 artiklan c alakohdan i alakohdan ja vastaavuusperiaatteen kanssa, kun sen mukaan rikosoikeudenkäyntiä edeltävässä vaiheessa syyttäjä on toimivaltainen viranomaisen sellaisen eurooppalaisen tutkintamääräyksen antamiseksi, joka koskee televiestintään liittyvien liikenne- ja paikkatietojen toimittamista, kun samankaltaisissa kansallisissa tapauksissa toimivaltainen viranomaisen on tuomari?

2) Voidaanko sillä, että täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomaisen (syyttäjä tai tutkintatuomari) tunnustaa tällaisen eurooppalaisen tutkintamääräyksen, korvata tuomioistuimen määräys, joka vaaditaan määräyksen antavan valtion kansallisen lainsäädännön mukaan?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään pääasiallisesti, onko direktiivin 2014/41 2 artiklan c alakohdan i alakohtaa tulkittava siten, että se on esteenä sille, että syyttäjällä on rikosoikeudenkäyntiä edeltävässä vaiheessa toimivalta antaa kyseisessä direktiivissä tarkoitettu eurooppalainen tutkintamääräys, jolla pyritään hankkimaan televiestintään liittyviä liikenne- ja paikkatietoja, kun vastaavassa kansallisessa tapauksessa tällaisten tietojen hankkimista koskevan tutkintatoimenpiteen toteuttaminen kuuluu tuomarin yksinomaiseen toimivaltaan.

28 Direktiivin 2014/41 2 artiklan c alakohdassa määritellään, mitä ”määräyksen antavalla viranomaisella” tässä direktiivissä tarkoitetaan. Tässä artiklassa todetaan siten, että tällainen viranomaisen voi olla joko kyseisen säännöksen i alakohdan mukaisesti ”kyseessä olevassa asiassa toimivaltainen tuomari, tuomioistuin, tutkintatuomari tai yleinen syyttäjä” tai sen ii alakohdan mukaisesti ”mikä tahansa muu määräyksen antavan valtion määrittelemä toimivaltainen

- viranomainen, joka kyseessä olevassa tapauksessa toimii tutkintaviranomaisena rikosoikeudellisessa menettelyssä ja jolla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti toimivalta antaa todisteiden hankkimista koskeva määräys”.
- 29 Tämän säännöksen sanamuodosta ilmenee näin ollen, että tutkintamääräyksen antavan viranomaisen on kaikissa kyseisen säännöksen kattamissa tilanteissa oltava kyseessä olevassa asiassa toimivaltainen joko tuomarina, tuomioistuimena, tutkintatuomarina tai syyttäjänä tai – jos se ei ole oikeusviranomainen –tutkintaviranomaisena.
- 30 Kyseisen säännöksen sanamuodon tarkastelun perusteella ei sitä vastoin yksinään voida ratkaista sitä, onko ilmaisulla ”kyseessä olevassa asiassa toimivaltainen” sama merkitys kuin ilmaisulla ”jolla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti toimivalta antaa todisteiden hankkimista koskeva määräys” ja voiko syyttäjällä olla siten toimivalta antaa eurooppalainen tutkintamääräys, jolla pyritään hankkimaan televiestintään liittyviä liikenne- ja paikkatietoja, kun vastaavassa kansallisessa tapauksessa tällaisten tietojen hankkimista koskevan tutkintatoimenpiteen määrääminen kuuluu tuomarin yksinomaiseen toimivaltaan.
- 31 Direktiivin 2014/41 2 artiklan c alakohdan i alakohdalla on näin ollen tulkittava ottamalla huomioon sen asiayhteys ja kyseisen direktiivin tavoitteet.
- 32 Tämän säännöksen asiayhteydestä on todettava tältä osin ensinnäkin, että kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan a alakohdassa, kun sitä luetaan yhdessä sen johdanto-osan 11 perustelukappaleen ja liitteen A kanssa, asetetaan tutkintamääräyksen antavalle viranomaiselle velvollisuus arvioida, onko eurooppalaisen tutkintamääräyksen kohteena oleva tutkintatoimenpide välttämätön ja oikeassa suhteessa sen menettelyn tarkoitukseen, jonka yhteydessä kyseinen määräys on annettu, kun otetaan huomioon epäillyn tai syytteessä olevan henkilön oikeudet.
- 33 Samoin on huomattava, että tutkintamääräyksen antavan viranomaisen on tiettyjen erityisten tutkintatoimenpiteiden yhteydessä esitettävä tietyt lisäselvitykset. Kyseisen direktiivin 26 artiklan 5 kohdassa edellytetään pankkitilejä ja muita rahoitustilejä koskevien tietojen osalta, että tutkintamääräyksen antava viranomainen mainitsee syyt, joiden vuoksi se katsoo pyydetyillä tiedoilla todennäköisesti olevan olennaista arvoa kyseisen rikosoikeudellisen menettelyn kannalta. Saman direktiivin 27 artiklan 4 kohdassa säädetään myös pankkitapahtumia ja muita rahoitustapahtumia koskevien tietojen osalta ja sen 28 artiklan 3 kohdassa tutkintatoimenpiteiden, joihin liittyy todisteiden hankkimista reaaliaikaisesti, jatkuvasti ja tietyn ajanjakson ajan, osalta, että kyseinen viranomainen mainitsee, miksi se pitää pyydettyjä tietoja merkityksellisinä kyseisen rikosoikeudellisen menettelyn kannalta.
- 34 On ilmeistä, että jotta tutkintamääräyksen antava viranomainen voi sekä arvioida tutkintatoimenpiteen välttämättömyyttä ja oikeasuhteisuutta että esittää edellisessä kohdassa tarkoitettuja lisäselvitykset, sen on oltava asianomaisessa rikosoikeudellisessa menettelyssä suoritettavasta tutkinnasta vastaava viranomainen, jolla siis on kansallisen lainsäädännön mukaisesti toimivalta antaa todisteiden hankkimista koskeva määräys.
- 35 Toiseksi direktiivin 2014/41 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan tutkintamääräyksen antava viranomainen voi antaa eurooppalaisen tutkintamääräyksen vain sillä edellytyksellä, että eurooppalaisessa tutkintamääräyksessä mainittu yksi tai useampi tutkintatoimenpide olisi voitu

määrätä samoin edellytyksin vastaavassa kansallisessa tapauksessa. Näin ollen ainoastaan viranomaisella, jolla on määräyksen antavan valtion lainsäädännön mukaisesti toimivalta määrätä tällainen tutkintatoimenpide, voi olla toimivalta antaa eurooppalainen tutkintamääräys.

- 36 Direktiivin 2014/41 tavoitteista on todettava, että sillä on tarkoitus, kuten sen viidennestä kahdeksanteen perustelukappaleesta ilmenee, korvata pirstoutunut ja monimutkainen järjestelmä todisteiden hankkimiseksi rajatylittävissä rikosasioissa, ja sillä pyritään – luomalla yksinkertainen ja tehokkaampi järjestelmä, joka perustuu yhteen ainoaan välineeseen, eurooppalaiseen tutkintamääräykseen – helpottamaan ja nopeuttamaan oikeudellista yhteistyötä, jotta voitaisiin myötävaikuttaa sellaisen unionille asetetun tavoitteen toteutumiseen, jonka mukaan siitä tulee vapauten, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue, sen vankan luottamuksen perusteella, jonka on vallittava jäsenvaltioiden välillä (ks. vastaavasti tuomio 8.12.2020, Staatsanwaltschaft Wien (Väärennetyt tilisiirtotoimeksiannot), C-584/19, EU:C:2020:1002, 39 kohta).
- 37 Kyseisen direktiivin johdanto-osan kymmenennessä perustelukappaleessa tutkintamääräyksen antava viranomainen yksilöidään tätä varten viranomaiseksi, joka voi parhaiten arvioida kyseessä olevan tutkinnan yksityiskohtien tuntemuksensa perusteella, mitä tutkintatoimenpidettä on käytettävä.
- 38 Näin ollen direktiivin 2014/41 2 artiklan c alakohdan i alakohdan, kun sitä luetaan kyseisen direktiivin johdanto-osan viidennen, kuudennen, seitsemännen, kahdeksannen ja kymmenennen perustelukappaleen kanssa, tarkastelu johtaa myös siihen, että tutkintamääräyksen antava viranomainen yksilöidään viranomaiseksi, joka vastaa asianomaisen rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä tutkinnasta ja jolla kansallisen lainsäädännön mukaisesti on siten toimivalta antaa todisteiden hankkimista koskeva määräys. Rikosoikeudellisen tutkinnan osalta mahdollinen eron tekeminen eurooppalaisen tutkintamääräyksen antavan viranomaisen ja viranomaisen, jolla on toimivalta määrätä kyseisen rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä tutkintatoimenpiteistä, välillä voisi näet tehdä yhteistyöjärjestelmän monimutkaisemmaksi ja vaarantaa siten yksinkertaisen ja tehokkaan järjestelmän käyttöönoton.
- 39 Tästä seuraa, että kun kansallisen oikeuden mukaan syyttäjällä ei ole toimivaltaa määrätä tutkintatoimenpiteestä televiestintään liittyvien liikenne- ja paikkatietojen hankkimiseksi, syyttäjää ei voida pitää direktiivin 2014/41 2 artiklan c alakohdan i alakohdassa tarkoitettuna tutkintamääräyksen antavana viranomaisena, jolla on toimivalta antaa eurooppalainen tutkintamääräys näiden tietojen hankkimiseksi.
- 40 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että vaikka syyttäjä nimetään Bulgarian oikeudessa viranomaiseksi, jolla on toimivalta antaa eurooppalainen tutkintamääräys rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä, syyttäjällä ei ole toimivaltaa määrätä televiestintään liittyvien liikenne- ja paikkatietojen hankkimisesta vastaavassa kansallisessa tapauksessa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien toteaa näet, että Bulgarian oikeuden mukaan viranomainen, jolla on toimivalta määrätä tällaisten tietojen hankkimisesta, on asianomaisen asian osalta toimivaltaisen alioikeuden tuomari ja että syyttäjällä on ainoastaan toimivalta esittää perusteltu hakemus tälle tuomarille.
- 41 Näin ollen syyttäjällä ei tällaisessa tilanteessa voi olla toimivaltaa antaa eurooppalaista tutkintamääräystä tällaisten tietojen hankkimiseksi.

- 42 Jotta ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle voidaan antaa kattava vastaus, on lisättävä, että 2.3.2021 antamassaan tuomiossa Prokuratuur (Sähköiseen viestintään liittyvien tietojen saannin edellytykset) (C-746/18, EU:C:2021:152, 59 kohta) unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohtaa, kun sitä luetaan perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa, on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa annetaan syyttävviranomaiselle, jonka tehtävänä on johtaa esitutkintamenettelyä ja tarvittaessa ajaa virallista syytettä myöhemmässä oikeudenkäynnissä, toimivalta myöntää viranomaiselle lupa liikenne- ja paikkatietojen saantiin rikostutkintaa varten.
- 43 Kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 40 kohdassa totesi, tästä on pääteltävä, ettei syyttäjä voi antaa eurooppalaista tutkintamääräystä, jolla pyritään hankkimaan televiestintään liittyviä liikenne- ja paikkatietoja, silloin, kun syyttäjä paitsi johtaa esitutkintamenettelyä myös ajaa virallista syytettä myöhemmässä rikosoikeudenkäynnissä.
- 44 Jos näin olisi, direktiivin 2014/41 6 artiklan 1 kohdan b alakohdassa mainittu edellytys, jonka mukaan tutkintamääräyksen antava viranomainen voi antaa eurooppalaisen tutkintamääräyksen vain, jos eurooppalaisessa tutkintamääräyksessä mainittu yksi tai useampi tutkintatoimenpide olisi voitu määrätä samoin edellytyksin vastaavassa kansallisessa tapauksessa, ei täytyisi.
- 45 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymyksen on vastattava, että direktiivin 2014/41 2 artiklan c alakohdan i alakohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että syyttäjällä on rikosoikeudenkäyntiä edeltävässä vaiheessa toimivalta antaa kyseisessä direktiivissä tarkoitettu eurooppalainen tutkintamääräys, jolla pyritään hankkimaan televiestintään liittyviä liikenne- ja paikkatietoja, kun vastaavassa kansallisessa tapauksessa tällaisten tietojen hankkimista koskevan tutkintatoimenpiteen toteuttaminen kuuluu tuomarin yksinomaiseen toimivaltaan.

Toinen kysymys

- 46 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään pääasiallisesti, onko direktiivin 2014/41 6 artiklaa ja 9 artiklan 1 ja 3 kohtaa tulkittava siten, että sillä, että täytäntöönpanoviranomainen tunnustaa televiestintään liittyvien liikenne- ja paikkatietojen hankkimiseksi annetun eurooppalaisen tutkintamääräyksen, voidaan korvata tutkintamääräyksen antaneessa valtiossa sovellettavat vaatimukset silloin, kun kyseisen määräyksen on antanut perusteettomasti syyttäjä ja kun vastaavassa kansallisessa tapauksessa tällaisten tietojen hankkimista koskevan tutkintatoimenpiteen toteuttaminen kuuluu tuomarin yksinomaiseen toimivaltaan.
- 47 Tässä yhteydessä on muistutettava yhtäältä, että tämän direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa vahvistetaan eurooppalaisen tutkintamääräyksen antamisen ja toimittamisen edellytykset. Kyseisen artiklan 3 kohdassa täsmennetään, että jos täytäntöönpanoviranomaisella on syytä katsoa, että kyseisen artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen edellytykset eivät ole täyttyneet, se voi kuulla määräyksen antanutta viranomaista siitä, miten tärkeää eurooppalaisen tutkintamääräyksen täytäntöönpano on. Määräyksen antanut viranomainen voi tämän kuulemisen jälkeen päättää peruuttaa eurooppalaisen tutkintamääräyksen.
- 48 Direktiivin 2014/41 9 artiklan 1 kohdassa säädetään toisaalta, että täytäntöönpanoviranomaisen on tunnustettava tämän direktiivin mukaisesti toimitettu eurooppalainen tutkintamääräys ilman muita mahdollisuuksia ja varmistettava sen täytäntöönpano samalla tavalla ja samoja sääntöjä noudattaen, kuin jos täytäntöönpanovaltion viranomainen olisi määrännyt kyseessä olevan

tutkintatoimenpiteen, paitsi jos tuo viranomainen päättää vedota johonkin tässä direktiivissä tarkoitettuun eurooppalaisen tutkintamääräyksen tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta kieltäytymisen perusteeseen taikka täytäntöönpanon lykkäämisperusteeseen.

- 49 Tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta kieltäytymisen perusteet on lueteltu tyhjentävästi saman direktiivin 11 artiklassa.
- 50 Kun näitä säännöksiä luetaan yhdessä, niistä seuraa siten, ettei täytäntöönpanoviranomainen voi korjata direktiivin 2014/41 6 artiklan 1 kohdassa säädettyjen edellytysten mahdollista noudattamatta jättämistä.
- 51 Tätä tulkintaa tukevat direktiivin 2014/41 tavoitteet. Erityisesti direktiivin 2, 6 ja 19 perustelukappaleesta ilmenee, että eurooppalainen tutkintamääräys on väline, joka kuuluu SEUT 82 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun rikosoikeuden alalla tehtävään oikeudelliseen yhteistyöhön, joka perustuu tuomioistuinten tuomioiden ja oikeusviranomaisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen. Tämä periaate, joka muodostaa rikosoikeuden alalla tehtävän oikeudellisen yhteistyön kulmakiven, perustuu itse puolestaan keskinäiseen luottamukseen ja kumottavissa olevaan olettamaan siitä, että muut jäsenvaltiot noudattavat unionin oikeutta ja erityisesti perusoikeuksia (tuomio 8.12.2020, Staatsanwaltschaft Wien (Väärennetyt tilisiirtotoimeksiannot), C-584/19, EU:C:2020:1002, 40 kohta).
- 52 Tämän vuoksi kyseisen direktiivin johdanto-osan 11 perustelukappaleessa täsmennetään, että eurooppalaisen tutkintamääräyksen täytäntöönpanosta ei saisi kieltäytyä muilla kuin samassa direktiivissä mainituilla perusteilla ja että täytäntöönpanoviranomaisen olisi yksinkertaisesti voitava valita vähemmän yksityisyyteen puuttuva tutkintatoimenpide kuin se, joka on mainittu asianomaisessa eurooppalaisessa tutkintamääräyksessä, jos sen avulla voidaan päästä vastaaviin tuloksiin.
- 53 Tämä tutkintamääräyksen antavan viranomaisen ja täytäntöönpanoviranomaisen välinen toimivallanjako on olennainen osa keskinäistä luottamusta, jonka on ohjattava yhteistyötä direktiivissä 2014/41 säädettyyn eurooppalaista tutkintamääräystä koskevaan menettelyyn osallistuvien jäsenvaltioiden välillä. Jos täytäntöönpanoviranomainen voisi tunnustamispäätöksellä korjata sen, ettei tämän direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa mainittuja eurooppalaisen tutkintamääräyksen antamisedellytyksiä ole noudatettu, eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan ja keskinäiseen luottamukseen perustuvan järjestelmän tasapaino vaarantuisi, koska tämä merkitsisi sitä, että täytäntöönpanoviranomaiselle annettaisiin valta valvoa tällaisen määräyksen antamisen aineellisia edellytyksiä.
- 54 Kyseisen direktiivin 9 artiklan 3 kohdan mukaan on niin, että jos täytäntöönpanoviranomainen vastaanottaa eurooppalaisen tutkintamääräyksen, jota ei ole antanut saman direktiivin 2 artiklan c alakohdassa määritellyn kaltainen tutkintamääräyksen antanut viranomainen, täytäntöönpanoviranomaisen on palautettava eurooppalainen tutkintamääräys määräyksen antaneeseen valtioon.
- 55 Kaiken edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2014/41 6 artiklaa ja 9 artiklan 1 ja 3 kohtaa on tulkittava siten, että sillä, että täytäntöönpanoviranomainen tunnustaa televiestintään liittyvien liikenne- ja paikkatietojen hankkimiseksi annetun eurooppalaisen tutkintamääräyksen, ei voida korvata tutkintamääräyksen antaneessa valtiossa sovellettavia vaatimuksia silloin, kun kyseisen määräyksen on antanut

perusteettomasti syyttäjä ja kun vastaavassa kansallisessa tapauksessa tällaisten tietojen hankkimista koskevan tutkintatoimenpiteen toteuttaminen kuuluu tuomarin yksinomaiseen toimivaltaan.

Oikeudenkäyntikulut

- 56 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä 3.4.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/41/EU 2 artiklan c alakohdan i alakohdalla on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että syyttäjällä on rikosoikeudenkäyntiä edeltävässä vaiheessa toimivalta antaa kyseisessä direktiivissä tarkoitettu eurooppalainen tutkintamääräys, jolla pyritään hankkimaan televiestintään liittyviä liikenne- ja paikkatietoja, kun vastaavassa kansallisessa tapauksessa tällaisten tietojen hankkimista koskevan tutkintatoimenpiteen toteuttaminen kuuluu tuomarin yksinomaiseen toimivaltaan.**
- 2) Direktiivin 2014/41 6 artiklaa ja 9 artiklan 1 ja 3 kohtaa on tulkittava siten, että sillä, että täytäntöönpanoviranomainen tunnustaa televiestintään liittyvien liikenne- ja paikkatietojen hankkimiseksi annetun eurooppalaisen tutkintamääräyksen, ei voida korvata tutkintamääräyksen antaneessa valtiossa sovellettavia vaatimuksia silloin, kun kyseisen määräyksen on antanut perusteettomasti syyttäjä ja kun vastaavassa kansallisessa tapauksessa tällaisten tietojen hankkimista koskevan tutkintatoimenpiteen toteuttaminen kuuluu tuomarin yksinomaiseen toimivaltaan.**

Allekirjoitukset